

درآمدی بر
روانشناسی موسیقی

دکتر الیزابت هلموت مارگلیس
استاد موسیقی شناسی دانشگاه پرینستون

ترجمه و بازنویسی: مرتضی هاشمی

- سرشناسه : مارگولیس، الیزابت هلموت
Margulis, Elizabeth Hellmuth
عنوان و نام پدیدآور : درآمدی بر روانشناسی موسیقی / الیزابت هلموت مارگولیس؛ ترجمه و بازنویسی مرتضی هاشمی.
مشخصات نشر : بابل: اکسیر قلم، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری : ۱۷۶ص: مصور؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۴۹-۸۶-۷
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : عنوان اصلی: Psychology of music : a very short introduction, ۲۰۱۹.
یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۷۳ - ۱۷۴].
موضوع : موسیقی -- جنبه‌های روان‌شناسی
موضوع : Music -- Psychological aspects
شناسه افزوده : هاشمی، مرتضی، ۱۳۶۴-، مترجم
رده بندی کنگره : ML۳۸۳۰
رده بندی دیویی : ۷۸۰
شماره کتابشناسی ملی : ۶۳۴۴۰۱

درآمدی بر روانشناسی موسیقی

- نویسنده: الیزابت هلموت مارگولیس
مترجم: مرتضی هاشمی
صفحه آرا: مینا محمودی مولا
نوبت چاپ: یکم ۱۴۰۰
تیراژ: ۳۰۰ نسخه
بها: ۴۶۰۰۰ تومان

© حق چاپ برای ناشر محفوظ است

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۴۹-۸۶-۷

دفتر مرکزی: بابل. خیابان مدرس. خیابان رسولی ۲۴
(ماکان سابق) نرسیده به بنیاد علمی حریری. نش
ابن سینا ۶ ۰۸۵۰ ۲۱۷ ۰۹۱۱ | ۵۹۴۹ ۳۲۳۲ ۰۱۱

www.exireghalam.ir
Email: Exirpub@yahoo.com
@exireghalam_pub

قریب بیست سالست که با کاروان موسیقی و ادبیات سرزمین مادریم همراه و همسفرم، همچون مسافری ناپخته و کم تجربه از دیدن مناظر بدیع و چشم نواز و جلوه گری قله ها و دره ها مفتون و محظوظ می شوم. گاه چون دیگر مسافران، مغلوب سرسختی راه شده و لختی می آسایم و گاه دیگر، جسورانه به راه ادامه می دهم. می شنوم و می نوازم، می آموزم و کمی هم می آموزانم. این چاره من است برای رهایی از رخوت و روزمره گی و موهبتی ست موسیقی برایم چونان ساحلی امن و آرام در احاطه اقیانوسی از اندیشه های سرگردان تا ساعتی با آرامش بر آن گام نهم و دقایقی فارغ از اندوه روزگار گردم.

عمریست تا من در طلب هر روز گامی می زنم
دست تنفّات هرزمان بر نیک نامی می زنم

طی این سالها در حسن و قبح موسیقی سخن های فراوان از حریفان و همصحبتان شنیده و خوانده ام. گروهی آنرا همچون رازی از اسرار عالم بالا می دانند که جز عارفان واصل، کسی را حق ورود به ساحت ملکوتی اش نیست و گنجینه ایست ره آورد نیاکان که بسان کلام الهی می بایست بی کاستی و فزونی به آیندگان برسد. از دیگر سو، عده ای آنرا هیاهویی از طبل تو خالی ناسوتی، دامی برای انفاس زکیه و زایل گر خرد می پندارند که همواره باید از آن بر حذر بود. به قول خیام بزرگ:

می ترسم از آنکه بانگ آید روزی
کی بیخبران راه نه آنست و نه این

آنچه درک موسیقی را پر مشقت و ابهام انگیز می نمایاند گویا ناشی از سرشت دو گونه آنست. از آن جهت که نه ماهیتی کاملاً مجرد و ملکوتی دارد که تنها در حوزه روحانیات و الهیات بگنجد و نه هویتی تماماً مادی و جسمانی که سراسر در قلمرو خنیاگران و موسیقی شناسان

قرار گیرد. ازینرو چنانکه در متن کتاب نیز اشاره شده، ذات و چیستی موسیقی از دیرباز محل بحث اندیشمندان بوده و هست. قدیمی ترین باور شاید به یونان باستان باز گردد که موسیقی را ندایی از افلاک و محصول چرخش سیارات دانسته که در عالم پژواک یافته و سرچشمه موسیقی را در زمین پدید آورده چنانکه مولانای بزرگ نیز اشاراتی بدان دارد:

پس حکیمان گفته اند این لحن ها
از دوار چرخ بگرفتیم ما
بانگ گردش های چرخست اینکه خلق
می سرایندش به تنبور و به خلق

یا اندیشه ای دیگر که موسیقی را امری مطلقاً فطری و درونی دانسته که از ازل در نهاد آدمی دمیده شده و تا ابد همراه وی است. به قول مولانا:

مؤمنان گویند که آثار بهشت
نغز گردانید هر آواز زشت
ما همه ابنای آدم بوده ایم
در بهشت آن لحن ها بشنوده ایم
گرچه بر ما ریخت آب و گل شکی
یادمان آید از آنها چیزکی

لیک با ظهور اندیشه های کمی نگر و شبه علمی در نگرش به موسیقی بدو در آراء فیثاغورثیان و گسترش و تنوع آنها در بستر تاریخ، دیدگاههای افراطی و غایت نگر رفته رفته کمرنگ و برکنار شد چنانکه در سده اخیر با ورود علوم تجربی نوبنیان به عرصه شناخت و تحلیل موسیقی و تلفیق نظریات علمی با دیدگاههای انسان مدار و فرهنگی، نگرش به این مقوله پر رمز و راز تا اندازه ای به تعادل رسیده است. کتاب حاضر به قلم خانم دکتر الیزابت هلموت مارگلیس از استادان مطرح دانشگاه پرینستون امریکا در زمینه موسیقی شناسی و روانشناسی موسیقی

و مدیر پژوهشگاه موسیقی این دانشگاه نگاشته شده که طبق اعلام انتشارات دانشگاه آکسفورد تاکنون به چند زبان از جمله چینی، اسپانیایی و تایلندی ترجمه شده است. در این اثر، نویسنده تلاش دارد تا عمده کوشش‌های پژوهشگران حوزهٔ روانشناسی موسیقی و دستاوردهای آنان در مسیر تکامل این شاخه از دانش را به اجمال با بیانی علمی و نثری ادبی روایت نموده و آنها را از منظر علوم اعصاب و شناختی که گرایش مورد علاقه اش می باشد مورد نقد قرار دهد. از اینرو سعی نموده ام در بازنویسی، ضمن حفظ محتوای علمی و زمینهٔ ادبی، تا حد توان، ترجمه ای روان و قابل فهم برای خوانندگان گرامی فراهم آورم و نیز هرکجا که واژه ای نیازمند تعریف و توضیح بیشتر یافتم در پاورقی آنرا تشریح نمودم که امیدوارم کم عیب و نقص بوده باشد.

این کتاب از میان چهار کتاب به زبان انگلیسی با عنوانی مشابه گزینش گردیده که از دید حقیر در مقام قیاس با رقبا، در عین ایجاز و اتقان، بهره مند از نگارشی روان تر می باشد. بعنوان یکی از خوانندگان آن، حال من در طول ترجمهٔ این اثر در دو واژه خلاصه می شود: اندیشیدم و لذت بردم! ازینرو خود را وام دار نویسندهٔ گرانسنگ می دانم که البته ضمن کسب اجازه برای ترجمه، مراتب سپاس خویش را نیز برایش ارسال نموده ام.

امید آن دارم که خوانش این اثر، صرف نظر از ضعف های ترجمه، مطلوب خوانندگان فرهیخته آید و دقایقی پر عمق برایشان رقم زند.

مرتضی هاشمی

ساری - فروردین ۱۴۰۰

فهرست مطالب

۱. هنر و علم روانشناسی موسیقی ۱۳
۲. ریشه های بیولوژیک موسیقی ۳۹
۳. موسیقی همچون یک زبان ۶۱
۴. فرایند شنیداری موسیقی ۸۳
۵. روانشناسی اجرای موسیقی ۱۰۵
۶. ذوق و استعداد موسیقایی در انسان ۱۲۹
۷. گرایش درونی به موسیقی ۱۵۳